

Українська мова і література В ШКОЛАХ УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ТА ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЖУРНАЛ

ВИХОДИТЬ 6 РАЗІВ НА РІК

№ 2-3 (219) БЕРЕЗЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ 2022

Видається з 1999 року. До січня 2012 р. журнал виходив під назвою «Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах». До січня 2014 р. журнал виходив під назвою «Українська мова й література в сучасній школі»
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія KB № 20009 – 9809 Р від 25. 06. 2013 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДІВП ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

Головний редактор – Станіслав Караман, доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови Інституту філології, Київський університет імені Бориса Грінченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Алла Архангельська, доктор філологічних наук, професор кафедри славістики Університету ім. Ф. Палацького (Чеська Республіка)

Зінаїда Бакун, доктор педагогічних наук, професор, ДВНЗ «Криворізький національний університет» (Україна)

Микола Барахтян, кандидат педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (Україна)

Алла Богуш, академік НАПН України, професор, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (Україна)

Наталія Богданець-Білоskalенко, доктор педагогічних наук, Інститут педагогіки НАПН України (Україна)

Олена Бондарева, доктор філологічних наук, професор, проректор з розвитку лідерства Київського університету імені Бориса Грінченка (Україна)

Юрій Бондаренко, доктор педагогічних наук, професор, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Олена Бровко, доктор філологічних наук професор, Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна)

Анатолій Висоцький, доктор філологічних наук, професор, директор Інституту української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (Україна)

Ніна Голуб, доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогіки НАПН України (Україна)

Катерина Городенська, доктор філологічних наук, професор, Інститут української мови НАН України (Україна)

Олена Горошкіна, доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогіки НАПН України (Україна)

Анатолій Гуляк, доктор філологічних наук, професор, Інститут філології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)

Наталія Дика, завідувач кафедри методики мов і літератури Інституту післядипломної педагогічної освіти, Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна)

Наталія Діденко, кандидат педагогічних наук, викладач Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка (Україна)

Олена Єременко, доктор філологічних наук, професор, кафедри української літератури і компаративістики Інституту філології, Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна)

Лідія Кавун, доктор філологічних наук, професор, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (Україна)

Ольга Колупь, доктор педагогічних наук, професор, перший проректор з науково-навчальної роботи, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (Україна)

Тетяна Космеда, доктор філологічних наук, професор, Познанський університет імені Адама Міцкевича (Республіка Польща)

Галина Корицька, кандидат філологічних наук, доцент, Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ЗОР (Україна)

Олена Котусенко, головний спеціаліст МОН України з питань викладання української мови та літератури і світової літератури (Україна)

Оксана Кучерук, доктор педагогічних наук, професор, Житомирський державний університет імені Івана Франка (Україна)

Лідія Мамчур, доктор педагогічних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (Україна)

Тетяна Матвійчук, доцент кафедри мовних дисциплін Державного університету інфраструктури та технологій, кандидат філологічних наук, доцент (Україна)

Людмила Овсієнко, доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови Інституту філології, Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна)

Віктор Огнев'юк, академік НАПН України, професор, ректор Київського університету імені Бориса Грінченка (Україна)

Сергій Омельчук, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Херсонський державний університет (Україна)

Марія Пентиліук, доктор педагогічних наук, професор, Херсонський державний університет (Україна)

Галина Рацун, учитель української мови і літератури Комунального закладу «Навчально-виховне об'єднання «Загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів № 16 – дитячий юнацький центр «Лідер» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області», старший учитель (Україна)

Володимир Різун, доктор філологічних наук, професор, директор Інституту журналістики, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)

Ірина Руснак, доктор філологічних наук, професор, директор Інституту філології, Київський університет імені Бориса Грінченка

Григорій Семенов, доктор філологічних наук, професор, директор Інституту філології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)

Ольга Слоньовська, кандидат педагогічних наук, професор, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (Україна)

Микола Степаненко, доктор філологічних наук, професор, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (Україна)

Олександр Стишов, доктор філологічних наук, професор, Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна)

Іван Хом'як, доктор педагогічних наук, професор, Національний університет «Острозька академія» (Україна)

Марія Цуркан, доктор педагогічних наук, доцент кафедри суспільних наук та українознавства, Буковинський державний медичний університет (Україна)

Таміла Яценко, доктор педагогічних наук, головний науковий співробітник відділу навчання української мови і літератури Інституту педагогіки НАПН України (Україна)

Стефанія Яворська, доктор педагогічних наук, професор, Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна)

НАУКА-ШКОЛІ: МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Антон ГОЛОВКО

Функції дієслів сучасної української літературної мови з германськими коренями

39

НАУКА-ШКОЛІ: ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ РОЗВІДКИ

Світлана ЖИЛА

Семинарське заняття в ЗВО «Портрет Івана Мазепи в інтер'єрі епохи: художній та історичний аспекти» за романом Володимира Яворівського «Іван Окаянний. Найстрашніші дні гетьмана Мазепи»

39

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПОШУКИ УЧНІВ, СТУДЕНТІВ

Анна САД

Правопис И та І в кінці прислівників

39

НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЄВИ-СЛОВЕСНИКУ

Ольга КАРАМАН, Станіслав КАРАМАН

Методичні та прикладні орієнтири для опрацювання теми «Числівник. Граматичні зв'язки числівників з іменниками. Орфограми в числівниках» на уроках повторення у 8 класі з поглибленим вивченням української мови

39

Ольга ПРОВІДКО

Складнопідрядне речення з підрядними обставинними місця та часу. Урок з ароматом кави
Українська мова, 9 клас

39

МЕТОДИЧНА МАЙСТЕРНЯ ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

Наталія ФІЛОНОВА

Словосполучення. Відмінність словосполучення від слова й речення. Головне й залежне слово в словосполученні.
Українська мова, 5 клас

39

Діана ПУДЛО

Іменник. Рід іменника. Паралельні родові форми іменника

39

Орися РИК

Образ любові в новелі Григора Тютюнника «Три зозулі з поклоном»

39

Тетяна КОЗЛОВА

Олесь Гончар «Модри камень». Романтична ідея кохання, що перемагає смерть. образи українського бійця і юної словачки Терези.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПОШУКИ ВЧИТЕЛІВ

Тетяна ІВАНЦОВА

Візуалізація та структурування інформації на уроках української мови і літератури

39

ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ

Світлана КРАХМІЛЕЦЬ

Шевченко і Полтавщина. ХІХ століття і сьогодення. «Мар'янська осінь» Тараса Шевченка очима Івана Нечитайла
Українська література, 9 клас

39

Микола СТЕПАНЕНКО

«Життя ж наше – коло земне, дароване Богом з неба» (поетичні мелодії Світлани Шабат-Савки)

39

Наталія ЛОГВИНЕНКО, Аліна ЛОГВИНЕНКО

«Тепло пробуджує надії, неначе пролісок блакить...». Образ весни у творчості Галини Олійник

39

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА

Віолетта ДВОРЕЦЬКА

Рідна мова в нашому житті
Сценарій виховного заходу за творчим доробком автора

39

«А ТРЕБА ЖИТИ...»

Валентина АЛЕКСАНДРОВА

Невигадані історії про війну

39

ЩОДЕННИК. НЕВИГАДАНИ ІСТОРІЇ ПРО ВІЙНУ

Валентина АЛЕКСАНДРОВА, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри української мови Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Історія перша

01.03 2022 З сьогоднішнього дня вирішила вести щоденник. Скільки разів на заняттях говорили зі студентами, що ми нині рідко використовуємо епістолярний стиль. Наводила їм приклади листування наших українських знаменитостей, зокрема Лесі Українки та Ольги Кобилянської, знаменитий «Щоденник» Тараса Шевченка, «Щоденник», який таємно вів 15 років під всевидящим оком кремля у Москві наш Олександр Довженко.

Сьогодні перший день весни! Весна почалася зі снігу. Прокинулася вранці о 6.00 від того, що зааніміли руки і ноги, бо спали на підлозі в коридорі, спали з дочкою «валетом», щоб було більше місця. Саме тут, мені здається, найбезпечніше місце під час обстрілу, бо тут немає вікон, які можуть перетворитися на осколки.

З балкону квартири відкривається красивий пейзаж на Дніпро. Але на Дніпро дивимось рідко, бо не відриваємо очей від телевізора. Учора з дочкою бачили, як поліція зупинила якогось підозрілого чоловіка, мабуть, диверсанта, змусила стати на коліна. ...Його обшукали, перевірили документи, одягли кайданки і відвезли в напрямку відділку поліції, який знаходиться недалеко від нас. Це було під час комендантської години, десь об 11 ранку.

Цього ж ранку отримала сповіщення з Італії від моєї студентки, яку колись навчала у Київському педагогічному коледжі № 2 імені Костянтина Дмитровича Ушинського багато років тому. Вона проживає з сім'єю в Італії, народила двох синочків, старший ходить до школи, а малий поки що з нею, працює тільки її чоловік Сашко. Саме він на Facebook закликає своїх земляків з Криму не воювати на боці Росії, а переходити на бік українських воїнів. До сьогодні я отримувала від Наді і Сашка тільки гарні світлинки з пейзажами Сицилії, там уже весна вповні. Цвіте мигдаль, абрикоси, якісь незвичайної краси квіти, синіє море, гори всі в зелених зарослях. У Наді батьки проживають у місті Броварах, що під Києвом. Ми всі знаємо, скільки місто витримало ворожих нападів і скільки там загинуло людей. Десяток років я теж прожила в Броварах, маю багато друзів і сусідів, доля яких мені не байдужа. Дуже сумно і страшно... Надя й Сашко у перші дні війни,

коли ще не бомбили місто, запрошували мене виїхати разом з їхніми батьками до Італії. Не поїхали ні в перші дні, ні пізніше, не змогли залишити рідний Київ.

Переживаю і молюсь за всіх знайомих, родичів, друзів, рідних!!!

Історія друга

30.03.2022 Порушила обіцянку вести щоденник. Не могла відірватися від телевізора, який щодня показував страшні наслідки війни, наших славних хлопців, наші втрати і перемоги, зруйновані міста і села. Мозок зачляк... Не могла нічого робити, декілька разів збирала валізу, щоб негайно покинути будинок. Потім трохи заспокоїлась, може, звикла до війни... Продовжила тільки через місяць, у передостанній день березня 2022 року...

Як довго я чекала весни, вона прийшла знову, але не така, як завжди. Чому? А тому що, сідаючи за робочий стіл, знову прислухаюсь до звуків сирен, які попереджають про небезпеку бомбардування Києва, прилеглих до нього міст-супутників. Зовсім близько... Страшне виття сирен чути скрізь: у ванній кімнаті, на кухні, у вітальні, де працює телевізор, навіть у сильних поривах вітру за вікном, його ніщо не може заглушити... Потім ідуть вибухи, від яких трясуться стіни, шибки у вікнах, підлога... Це в час, коли триває Великий Піст, коли весь світ готується зустрічати Великдень, світле свято Воскресіння Ісуса Христа.

Але весняне сонечко пригріває все сильніше: скресла крига на Дніпрі, з'явилась зелена травичка, розпускаються вербові котики, можна уже збирати березовий сік ... Разом з приходом весни не згасає надія на мир на нашій прекрасній землі.

Молюсь і вірю в нашу Перемогу!!!

Історія третя

31.03.2022 Вийшла у коридор з викруткою, щоб полагодити двері, які «просіли» від вибухів і погано зачиняються. Допоміг сусід, який живе навпроти. Тільки взявся до роботи, як пролунав телефонний дзвінок. Зателефонував рідний брат, від якого до сьогодні не було жодної звістки і який із сім'єю (7 осіб) просидів під руїнами свого приватного будинку 23 дні. Ве-

лику сім'ю, яка переховувалась від окупантів, привалило в підвалі, з якого неможливо було вибратись. Урятував його сім'ю песик, маленький восьмирічний песик: його через прорубаний отвір у бетонній стіні хазяїн виштовхнув на вулицю. Песик підбіг до двох солдатів, які з побратимами вже залишали визволене місце Ірпін'я після «зачистки», і почав тягнути їх за черевики до отвору, з якого щойно виліз. Маленький собачка страшенно плакав, сльози текли по його маленькій мордочці, він не просто гавкав, він скавчав, просячи допомоги, наполегливо тягнув захисників до отвору у стіні. Солдати зрозуміли, що щось тут не так і почали розгрібати завали. Велику родину відкопали, вона була без їжі і води три тижні. Зараз вона в безпечному місці, врятованих вивезли наші волонтери, подалі від смерті. Мій сусід-веселун, від якого я ніколи не чула скарг на долю, плакав разом зі мною від щастя.

11 ранку, виють сирени, надворі гуде машина, яка вивозить сміття, дворники прибирають біля нашого будинку на Оболоні. Вони теж герої, як і ті хлопці, що чергують і вдень, і вночі

на блокпостах територіальної оборони. Дворники слідкують, щоб двір був чистим, вони прибрали клумбу, на якій я щороку висаджувала квіти. Я дуже хочу знову засіяти її чорнобривцями, айстрами, майорами; на ній уже пробиваються зелені паростки ружі, м'яти, барвінку... Дочка щойно пішла до Укрпошти дізнатись, як можна надіслати Notebook подрузі, яка виїхала з Боярки до Німеччини з чотирма дітками для участі в освітньому процесі Київського університету імені Бориса Грінченка. Але, як виявилось, можна надсилати посилки тільки до Польщі, а звідти уже до Німеччини. У подружки страшне горе – загинули батьки в Маріуполі, їх приватний будинок 8–10 березня бомбардували 4 рази, від нього нічого не залишилось, зв'язку з ними немає, сусідка повідомила, що батьки, скоріш за все, загинули, бо вона їх не бачила... Пошуки батьків донині безрезультатні, але не вмирає надія...

Молюсь за живих і загиблих, Слава Україні, Слава нашим Героям!!!

(Далі буде)